

חוקת התבים פרק שלישי בבא בתרא

לח.

עין משפט גזר מצוה

מתקף לה רבא. אמאי קנה קרקע דכנגד האילן מאחר דתנן לא קנה קרקע כלל לא קנה. ודקשיא לכו דכיון דלהתקיים בקרקע זו קנאו נמלא שקנה ייקת הקרקע גם ליטע אחר במקומו של זה אחר שייבש או יקלף: **לימא ליה.** מוכר: **כורכמא דרישא וזבין לך.** קרו"ג אורינגטי"ל ורגילים למכרו בקרקע ומניחו עד

פא א מיי פ"ד מהל מריה ל' וסמנ עשין פכ טו"ש"ח ח"מ סימן רעו סעיף ט'
פב ג ב מיי פ"ד מהל טעון וטעון ה' י"ח סמנ עשין כ"ה טו"ש"ח ח"מ סימן קמח פ"ד כ'
פג ד מיי פ"ד מהל סמנ עשין כ"ה טו"ש"ח ח"מ סימן קמח פ"ד כ'
פד ה מיי פ"ד מהל וסמנ עשין כ"ה טו"ש"ח ח"מ סי' קמח פ"ד כ'

לעני רש"י
קרו"ג אורינגטי"ל. חריע.

רבינו גרשום

מתקף לה רבא אמאי קנה מקום האילן. לימא ליה. מוכר לזוקק לבורכמא דרישא וזבין לך. דומיא הוא כעין שוכר אדם לחבורה ויקות של צבע כורכמא דרישא מעולה שקורין אורינגטי"ל שלא מכר לו כי אם הצבע עצמה ולא מקום הכורכמא הכי נמי כפי למיור ליה כי יבש האילן אלא הולק וזבין לך שקורין אורינגטי"ל ויקר וז"ל. אלא אמר רבא. משום הכי קני ליה משיפוליה ועד תהומא בבא הלוקח מחמת טענה שטרין ואמר אילן ומקומו מכר לו והחזיקו בו שני חזקה ולא מיהא במקומו אדם: אי לבורכמא דרישא. כלומר האילן לבדו כל זמן שלא יתייבש אלא הוה ליה למיבעד מה מועיל לו מחמתו והוא כששלטו שני חזקה עריו לא יגיע זמן לקצרו הכורכמא ועדין ברשותו עומדת הקרקע שחתת הכורכמא וכן מיי האילן ומשום הכי לא מיהא ואמאי כשטרין עולה טענת חזקה אמאי היא חזקה ומשני ודאי היא חזקה הוהילי ודאי מיהא דא"ג דעדין היה לו לתפוש הקרקע לאחר ג' אפילו הכי איבעי ליה למכר למחוי בתוך ג' שנים דלא מכר לו כי אם האילן לבדו והיא דלא מיהא איהו דאפסיד אופשיה: **פ"ב** ש"ל שארצות לחוקה שצריך שיהיו המחזיק והמעבד במלכות אחת של הללו ג'. אבל היה העורר ביהודה והמחזיק בגליל אינה חזקה משום דאין שירות מצויות דלילו ולימור ליה דהאי אחזיק בשרדו כדי שיבוא וימחה: עד שיהא עמו במדינה. באותו מלכות כמו ביהודה ויהודה דשירות מצויות ומצי' למימחי ולמשלח איה על ידיהו דהני שירות ואי לא מיהא הוי חזקה ח' אי לא מיהא הוהילי דמחאה שלא ביהודה הוהילי מחאה: אפי' ביהודה וגליל נמי (לא) הוהילי חזקה וקני מתני' עד שיהא עמו במדינה:

קני ייה משיפוליה ועד תהומא. פירש הקונטרס שאם מת יטע אחר במקומו וקשיא לר"י דבהדיא קתני בהמוכר את הספינה (לקמן דף פ"ה.) גבי קנה ז' אילנות דאם מתו אין לו קרקע ונראה לר"י דלא קני מקום האילן אלא לענין שלא יוכל לו לחפור זה חלל תחמיו"א דקני ליה עד תהומא ואכתי קשיא לרש"י מהא דמניא בהמוכר את הצית (לקמן דף ע"ג.) כשהקדיש ג' אילנות בזה אחר זה פודה את האילנות בשווייהן ואם היה מקום האילן קדוש כלל היה לו לפדות לפי חשבון צות וזע חומר שעורים צחמשים שקלים כסף דכן הוא הדין כשמקדיש אפי' משהו קרקע עם האילן ואומר ר"י דנלאו הכי דמי רבא מילמיהו דנהרדעי שפיר ולרש"י נראה דהתם כמ"ד צפין רעה מוכר לפיכך אין קדוש אפי' מקום האילן אבל נהרדעי סברי מוכר צפין יפה הוא מוכר: **ואי בורכמא דרישא.** לכן נקט כורכמא דרישא שמתקיים בקרקע ג' שנים דהיינו שני חזקה ודך להסהומא בקרקע כמו שיכול להתקיים: **אלא בדי שיהא באספמיה.** דעד שם יש מהלך שנה ויותר מכאן אין דרך להרחיק יותר מקרקעו ואם הרחיק יותר לא פלוג ג':

מחאה שלא בפניו ב'. תימה דככל דוכתי נקט מחאה ואמאי לא נקט חזקה שלא בפניו הוה חזקה ויש לומר לפי שהטעם תלוי במחאה ולא בחזקה: **שאלם המחזיק בקרקעותיו של חבירו אית ליה קלא שהוא חוקר ושאל על נכסיו אבל המחאה אין לה קול כל כך שאין המחזיק מחזר אם מוחה לו** זעל קרקע לפיכך אין חזקתו חזקה כשאין יכול לשמוע מחמתו דמה יועיל שמיחה:

זעל קרקע לפיכך אין חזקתו חזקה כשאין יכול לשמוע מחמתו דמה יועיל שמיחה:

דסתם

מחאה מאחר (ס) שמודה בו שאוכל עכשיו מן הקרקע מן הדין דלא הוה מחאה אלא צטוען פלניא וגולגא הוה דללקמן [ע"ג]: **ממני' אמרינן בגמרת ר' ירמיה' (פ"ג ה"ג) א"ר אלעזר אפי' שתי אכסניות כגון שלומי וזכורו והירדן מפסיק ביניהם עומד ורואה אחד מהם צדעה שלו אינה חזקה עד שיהא עמו בצאתה העיר וצאתה מדינה רב אמר עיקר חזקה הכנסת פירות דאפי' ראהו מורש וקולר ומעמד דאין וזורה וזכור ולא ראהו מכניס פירות אינה חזקה עד שיראהו מכניס פירות: **מתני' שלש ארצות.** בארץ ישראל: **לחוקה.** חלוקות זו מנו לענין חזקה שלש שנים כדמפרש ואזיל: **היה.** זעל הקרקע ציהודה והחזיק בגליל שהיה הקרקע בגליל והחזיק בה אדם שלש שנים זעל מחאה אינה חזקה כדמפרש טעמא בגמרא דסתם יהודה וגליל כשעת חירוס דמי שאין שירות מצויות מנו לזו ולא הוה מחאה זעל הקרקע מחאה שהרי אין מי שיגיד לו למחזיק שמיחה זה וזהר בשטריו דהא אין שירות מצויות הלכך כיון דלזיו יכול למחות אע"ג דלא מיהא לא הפסיד בשמיקמו והיה לו לה המחזיק לזיור בשטריו שהרי יודע שאין זעל הקרקע יכול למחות: **עד שיהא עמו במדינה.** כגון שהיה ציהודה בעיר אחת והחזיק ציהודה בעיר אחרת דכיון דשירות מצויות הוה ליה למחוי ומדלא מיהא הפסיד: **א"ר יהודה לא אמרו שלש שנים כו'.** לחלוק זבא וזומר דאין לחלוקות לחוקה דהיה בגליל והחזיק ציהודה היא חזקה ואפילו היה באספמיה שהוא רחוק מהלך שנה מארץ ישראל והחזיק בארץ ישראל היא חזקה שהרי לכן האריכו שני חזקה זמן מרובה של שלש שנים כדי שיעור שאם היה באספמיה ואם יחזיק זה בקרקע שלו שנה ובתוך שנה ראשונה ילא הקול ילכו בשנה שניה ויודיעוהו זעל הקרקע ולשנה שלישית יבא וימחה ובגמרא [נ"ט] מפרש אי צעי ר' יהודה מחאה בפניו או לא ויותר ממהלך שנה אין דרך אדם להרחיק מצויה ולפי ההוה תקנו וטעמא דר' יהודה לא משום דתלת שנין מיזדהר איניש בשטריה אלא כדמפרש כדי שיהא כו' וטעמא דחוקה לדידיה דלא שציק איניש דאכלוה לארעיה זבא רשותיה ואפילו שעה אחת ושציק אלא לכן האריכו שלש שנים שפעמים היה המעבד רחוק אבל אי הוה המעבד בעיר הוה חזקה מיד כדאמר' לקמן בפירקין [מ"א]: **ג"ב' מאי קסבר הוה קמח.** דר' יהודה: **אי קסבר מחאה.** שמוחה זעל הקרקע במחזיק אפי' שלא בפניו כגון ששניהם דרין בעיר אחת ומיחה בפני שנים שלש זעל מחזיק אפי' הכי הוה מחאה דחברך חבא אית ליה ושמע המחזיק דצדז זה והיה לו לזהור בשטריו ומדלא נהיר הפסיד והלכך קתני עד שיהא עמו במדינה אחת דכיון ששניהם במדינה אחת הוה מחאה אע"פ שאינם בעיר אחת: **אפי' יהודה וגליל נמי.** היה ציהודה והחזיק בגליל מיהו מחאה: **ואי קסבר לא הוה מחאה.** דקתני דהיה ציהודה והחזיק בגליל אינה חזקה: **אפי' היה בגמרא והחזיק ביהודה.** בעיר אחרת נמי לא מיהו מחאה ואמאי קתני עד שיהא עמו במדינה: **ומ"ש יהודה וגליל דנקט.** דכיון דבשעת חירוס מיירי הוה הדין לכל המלכות שיש חירוס צין זו לזו והכי הוה לא יבא הדבר לאזניו של מחזיק שיחזר בשטריו והלכך לא הוה מחאה וכיון דלא הוה מחאה חזקתו של זה נמי לא הוה חזקה דטעמא דחוקה ג' שנים קונה משום דמצי טעין ליה מחזיק אמאי לא מחית בתוך שלש ואילו הכל לא מצי למטען הכי דהא לא יכול למחות דהא אינה מחאה: **ומ"ש יהודה וגליל דנקט.** ואית דמפרשי מ"ש יהודה וגליל דנקטו כיון דבשעת חירוס מוקמת לה מ"ש יהודה וגליל דלא הוה חזקה אפילו יהודה לא מיהו חזקה ואין נראה צעני דאם כן הוה ליה למימר דלעיל אי הכי אפילו יהודה יהודה נמי לא ועוד דהכי מתוך ר' אבא בשעת חירוס שנו שיש מגרה צין המלכות אבל עיריות של מדינה ומדינה אין צינות מגרה:**

(א) ונעיל לה: וש"י.
(ב) כמות דף פ"ד. (ג) [ס] ע"ש. (ד) [ש"ך] לעמוד הקודם.

הגהות הב"ח

(א) גמ' ולי לבורכמא: (ב) שם דמיהן ובי הימא הכי נמי מיקתני רבנן מילתא: (ג) שם במשה עמו נמדיה א"ר יהודה לל"ל וזבין אחת נמקת: (ד) שם ורלכו ויודיעוהו: (ה) רש"ב ד"ה דלא לא תימא וכו' מאחר שהמחזיק בו אובל: (ו) תוס' ד"ה קני וכו' שלא יכל לו לחפור ה"ל:

מוסף רש"י

במישלם שניא אילן כו'. דלא מיחו כהלאה אלא לזוקק היינו פירות השנים האלו צענות הללו (ב"ב) (ט) שלש ארצות לחוקה. חלוקה זו מנו לענין חזקה כאלו הן ארצות נכרות ואם היה בו החזיק אחר חזקה שם לו כמגמה אינה חזקה (בבב"ב) עד שיהא עמו במדינה. או שניהם בגליל או שניהם ציהודה ואפילו הן בשתי עירות (ס"א) אפילו יהודה וגליל נמי. הוה ליה למחוי הכי דהיינו מדלא מיהו חזקה חזקה אפי' קסבר מחאה שלא בפניו לא הוה מחאה. עומד אם היה בעיר אחת ומיחה שלש שנים בפני שנים עשר (ס"ב) אפילו יהודה ויהודה. בשתי עירות נמי לא מיהו חזקה. דלא הוה ליה למחוי שלש בפניו (ס"ג) לעולם כו' הוה מחאה. דמתוך חזקה אחת ליה דמי דמתוך חזקה אחת וגליל נמנו לחמיי וזבא הכי לאו המחזיק והוה ליה לאזרחי בשטריה (ס"ד) ומשנינו. דקתני יהודה וגליל לך. בשעת חירוס שנו. דיכל לומר לא עכתי ליה מחאה שאשמוע את שמה (ס"ה) ומאי שנא יהודה וגליל דקתני. אם כי חירוס נמי מעיר לעיר אפילו שני עירות צחות מדינה נמי (ס"ו).

מוסף תוספות

א. (עד שייבש וכו') אחרונים. עין רמב"ן. ב. שלא לתת דבריהם לשיעוריים. אבל למה שהוא עימו בעיר וכו' לאלתר הוה חזקה כראמרינן בגמ' (מ"א). מ"ש"ל. ג. דפשיטא ליה דחוקה שלא בפניו היא חזקה אפי' יהודה וגליל נמי. רעני וי"ט.

(א) נראה דל"ל ולי לא מיהא הוה חזקה האילן דמחאה וכו'.